

Biserica evanghelică din Târbuiu, jud. Bistrița Năsăud.

Cercetări arheologice.

Gabriela RĂDULESCU

Cuvinte cheie: arhitectură gotică, biserică, fortificație, Transilvania

Keywords: Ghotic architecture, church, fortification, Transilvany

Cercetarea arheologică a bisericii evanghelice din Târbuiu a fost prilejuită de restaurarea în anii '90 a acestui monument de arhitectură gotică târzie din Transilvania de nord-est.

Investigațiile arheologice întreprinse pe parcursul mai multor campanii de săpături au permis identificarea fazelor anterioare monumentului actual și cunoașterea principalelor etape ale activității constructive desfășurate aici de-a lungul câtorva sute de ani. Biserica evanghelică din Târbuiu este un monument spectaculos pentru o biserică de sat. Probează prin anvergura ei un fenomen menționat de literatura de specialitate: biserici de sat care se apropie de dimensiunile unor astfel de construcții din mediul urban în perioada goticului târziu¹. Primele sondaje arheologice, realizate în 1977, au început în momentul concretizării inițiativei restaurării monumentului și a intervenției de urgență care a salvat, pentru aproape un deceniu și jumătate, clădirea aflată atunci într-o stare foarte gravă de conservare. Deși în condițiile date cercetările nu au fost de largă extindere, s-au putut obține atunci o serie de informații privitoare la stratigrafia zonei cercetate și s-a putut, de asemenea, formula ipoteza prezenței cel puțin a unei faze anterioare monumentului actual². Desființarea Direcției Monumentelor Istorice a însemnat în acel moment abandonarea restaurării clădirii și a investigațiilor arheologice. Reluarea lucrărilor de restaurare în anii '90 a permis și continuarea investigațiilor arheologice.

Localitatea Târbuiu (germ. Treppen, ung. Sszásztörpeny)³ se află în zona de colonizare germană din nord-estul Transilvaniei, la numai 12 km de Bistrița. Sosirea coloniștilor sași în această zonă a început probabil în secolului al XII-lea⁴. Administrativ așezarea făcea parte în evul mediu din districtul Bistriței⁵. Accesul relativ facil spre acest oraș, a influențat cu certitudine dezvoltarea economică a așezării precum și aspectul ei edilitar, chiar în evul mediu. Geografic vorbind, așezarea este plasată într-o zonă depresionară, o depresiune colinară de eroziune, încadrată de dealurile Prislopului, de dealurile Târgului (Cetății) spre Bistrița, având însă o deschidere largă spre Culoarul Șieului⁶.

Atestarea documentară a localității este relativ târzie, ea fiind menționată pentru prima dată în *Registele de dijme papale* între anii 1332-1335 unde figurează în socotelile arhidiaconatelor Tylegd și Dăbâca⁷. În aceste împrejurări e amintit preotul paroh Petrus din Târbuiu (de Cupinio)⁸ care plătea la acea dată o sumă mare de bani, o marcă de argint după greutatea de la Alba.

---

1 Mândrescu 1999, p. 53; Popa 1970, p.320.

2 Manuscris, Arhiva DMSI, București.

3 Suciu 1968, p. 183.

4 Năgler 1981, p.165 - 168

5 *Ibidem*, p. 280.

6 Benedek 2000, p. 28. (literatura de specialitate menționează *depresiunea Dumitra* sau *depresiunea Dumitra – Tăure*.)

7 *DIR*, seria C, *Transilvania, veacul XIV*, vol III, p. 134, 147,161,175, 193.

8 *DIR*, seria C, *Transilvania, veacul XIV*, vol III, p. 134.

Gabriela Rădulescu

Complexul Muzeal Județean Bistrița-Năsăud
e-mail: rgabriela.2006@yahoo.com